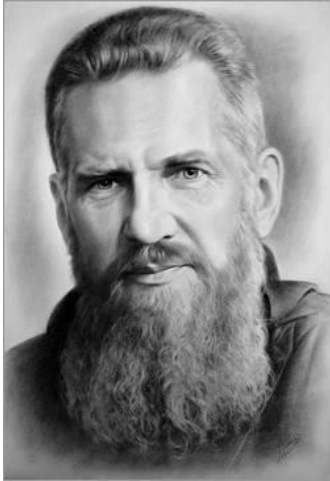

о. д-р Мирон БЕНДИК

Господь Бог у наведених словах Святого Письма відкриває, що обдаровує кожну людину Божественними можливостями. Втілюючи їх у життя, ми реалізуємо в собі Божий образ і реалізуємося самі. Мав ці можливості і наш великий Митрополит. Сила ж його особистості в тому, що він не боявся втілювати їх у своє життя, не боявся бути собою. Адже «митрополитів» багато, а Шептицький – один, це неповторна особистість у сучасній історії Церкви. Боже Провидіння відкривало йому можливості до дії в кожній життєвій ситуації. Він оцінював її по-Божому, а не по-своєму. Цей підхід підіймав Кир Андрея понад ситуацією і давав силу впливати на неї. Таким чином він переростав не тільки окрему ситуацію, але й свою епоху, ставав знаковою постаттю для Церкви і народу.

Все своє життя Митрополит діяв дуже особистісно, неначе ламаючи загальноприйняті стандарти і стереотипи. Для цього йому доводилося долати опір оточення, яке мало власні очікування того, що він мав би чинити. Люди сподівалися звичного, він діяв незвично. Звідси спершу критика, й лише з часом усвідомлення Божого натхнення, яким керувалася ця незвичайна людина. Пригляньмося ближче, як він це робив.

Родинне виховання Андрей (тоді він називався Роман) отримав у руслі переважаючої тоді польської культури. Один із його братів, Казимир, рухався звичним і зручним життєвим руслом. Він дослужився до високої посади в армії. Так сталося. Такі були часи. Але ...

Роман, як і Казимир, знав, що їхня сім'я належить до знатного галицького боярського роду. Отже за своїм корінням вони не поляки. Знаючи це, Роман іде нестандартним шляхом – він буде з українським народом. Згідно з тодішніми поняттями, це – дивне рішення, дехто навіть назвав його національною зрадою, антипольським кроком. Хтось інший побоявся б таких реакцій. Можливо, але не Роман.

Тато Романа, граф, впливовий і заможний, пророкував Романові, талановитому юнакові, блискучу юридичну кар'єру і був готовий у цьому всебічно підтримати сина. Романові залишалося «бути чемною дитиною» і просто погодитись. Однак замість цього він шокує батька своїм рішенням прийняти монаший постриг, і то не в якомусь престижному столичному монастирі, а в скромному греко-католицькому монастирі отців Василіян у Добромилі. До честі батька: він за певних умов погоджується з рішенням сина. До честі сина: виконавши батьківські умови (закінчити Краківський Ягайлонський університет), він таки втілює своє рішення. Не блиск світських салонів, а напівтемрява монашої келії. Хто ще з графських дітей зважився б на таке?

Замість світської кар'єри, якої він уникав, ієромонаха Андрея «постигла» кар'єра духовна, якої він не шукав. У 34 роки він стає єпископом Станиславівським, а в 35 – митрополитом Галицьким. Стається це з виразного бажання Римського папи, якому Кир Андрей виявляє послух віри. Своє служіння він сприймає не як визнання заслуг чи спосіб самоствердження, а як Богом дану можливість послужити своєму народові. «Бог хоче, щоб я був українським митрополитом, і я буду ним», – заявив він відразу. В його оточенні одні сподівалися на його прихильність через його польське виховання, інші боялися його неприхильності – також через польське виховання. Він же торував власний шлях. Той, що вільно володів кількома мовами, а листи до мами писав по-французьки, пише архипастирське Послання «До моїх любих гуцулів» по-гуцульськи. Долає бар'єри мовних упереджень, стає для українців «своїм» не тільки мовно, але й тонко відчуючи діалектні нюанси цієї мови.

Своїми духовними дітьми Митрополит уважав не тільки гуцулів чи галичан, але й всіх українців. Вперше після знищення Унійної Церкви на підросійських теренах він приділяє багато уваги вірним Київської митрополії. Перевдягнений у цивільне, під іншим прізвиськом, він таємно відвідує їх, по-батьківськи підтримує і потішає. Цей митрополит не ховається за затишними стінами своєї резиденції. Він – добрий пастир, готовий душу свою покласти за своїх овець (пор. Йо.10,11).

Такі дії пастиря Церкви, звичайно, не могли подобатися владі Російської імперії. При першій же нагоді ця влада поквиталася з Митрополитом. 1914 року, коли російська армія

окупувала Галичину, Шептицького заарештували і ув'язнили в одному з монастирів на теренах Росії. Після трьох років упала царська влада і звільнено Митрополита. Всі сподівалися, що він якнайшвидше повернеться до Львова, та Шептицький вирішив інакше. Він їде до Петербурга і там засновує Російську Греко-Католицьку Церкву на чолі з екзархом Федоровим. Митрополит відрізняє владу, якій він міг би висунути претензії, від народу, який потребував духовної опіки. Тому він заради цього знедоленого народу відклав свої нагальні справи, «залишив дев'яносто дев'ять овець», щоб здобути одну заблукану (пор. Лк.15,4).

Галичина, «мала батьківщина» Митрополита, мала складну історію. Після втрати власної державності вона переходила з рук у руки – з польських до угорських, тоді – до австрійських, а останнім часом навіть до російських. Унаслідок цього в галицькому суспільстві виникли різні політичні і навіть духовні орієнтації – чи то на Захід, чи на Схід. Після повернення Митрополита з Росії всі чекали, до якого угруповання він пристане. Він же, своїм звичаєм, дав на ці очікування свою власну відповідь. Насамперед, він привертає увагу громади до важливого періоду історії – «унії Потія», тобто першого київського митрополита після укладення Берестейської Унії. Тоді, у XVII столітті, Церква і народ визначилися, хто вони і з ким вони. А саме, вони належать до Руської Церкви, якій належиться патріарший статус. Цей єдиний патріархат єднатиме «Русь із Руссю», греко-католиків із православними, водночас перебуваючи в єдності і з Римською, і з Царгородською Церквами. Такою, на думку Митрополита, була «унія Потія», і на таку ідею Церкви і народу потрібно орієнтуватися зараз.

Цією візією Кир Андрей геть переростав свою епоху. Він збагачує тогочасне розуміння Церкви поняттями помісності і патріархату, в якому об'єднуються досі конфесійно поділені українські греко-католики і православні. Саму ж Галичину Шептицький бачить в єдиному соборному організмі Української держави. Владика не тільки озвучує таку позицію, а конкретними кроками виводить УГКЦ з чисто галицького провінціалізму на всеукраїнський рівень. Його клич – не орієнтуватися на когось, як було досі, а бути собою – помісною Церквою і самостійним народом.

Звичайно, така постава розходилася з політикою польської держави, спрямованою на остаточну колонізацію Галичини. Тому в міжвоєнний період чиновники різних рівнів докладали всіх зусиль, аби створювати проблеми як Митрополитові, так і очолюваній ним Церкві. Йому періодично закидали то симпатії до Радянського Союзу, то до німецького націонал-соціалізму, то до українського націоналізму. Цікаво, що такі й подібні закиди лунають ще й досі. Шептицький, натомість, був і всюди залишався собою – особистістю, яка геніально реалізує в собі Божий образ. Комуністів він засудив за голодомор 1932-33 років, націонал-соціалістів – за расизм, націоналістів – за терор. Він неначе кидав виклик своїм опонентам, переховуючи у своїх палатах і рятуючи життя євреям, виявляючи

гостинність і людяність навіть тим, котрі вважали себе ворогами Митрополита. Часто така християнська постава владики зривала всі злочинні плани і розрахунки.

Коли незадовго до смерті Митрополита червона армія підійшла до Львова, він у цей час спокійно читав уголос трактат Платона «Про безсмертя душі». Владика готувався до смерті, попередньо попросивши у папи благословення на мучеництво. Він вкотре переступив межу, до якої люди навіть не зважуються наблизитись, – страх смерті. Що більше. Вже відходячи з цього світу, Митрополит провістив для своєї Церкви і велике переслідування, і славне воскресіння. Будучи віч-на-віч із смертю, він у той час думав не про себе, а про своїх сучасників, про нащадків, усіх нас.

Наче у відповідь на його самопожертву, милостивий Бог дарував Митрополитові перерости свою фізичну смерть, щоб і надалі міг він послужити своїм духовним дітям, за яких усе своє життя клав душу свою. Митрополит переростає межі часу своєю святістю, якою відрікався від людського, щоб багатіти в Бога. Подивляючись цю світлу постать, кличемо: «Преподобний святителю і отче наш Андрею, моли Бога за нас».

О. Мирон БЕНДИК «І створив Бог людину на Свій Образ» (особистість митрополита Андрея Шептицького) //СЛОВО № 4 (60) 2015, с.6-7